

Brottsförebyggande och trygghetsfrämjande strategi för Örebro kommun.

Gäller 2021–2026

PROGRAM

Uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten.

POLICY

Uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning.

STRATEGI

Konkretiserar ett program eller en policy och utgör en grund för Prioritering.

HANDLINGSPLAN

Beskriver konkreta mål och åtgärder.

RIKTLINJER

Säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande.

Beslutad av Kommunstyrelsens utskott för socialt förebyggande arbete, den 1 juni 2021, § 36

Dokumentansvarig på politisk nivå: Kommunens utskott för socialt förebyggande arbete
Dokumentansvarig på tjänstemannanivå: Johanna Sollerman

Innehåll

Inledning	4
Centrala begrepp	5
Brottförebyggande, brottspreventivt arbete	5
Situationell brottsprevention	5
Social brottsprevention.....	6
Trygghetsfrämjande arbete	6
Kunskapsbaserat arbete.....	7
Effektiv Samordning för Trygghet – EST	7
Kapabla väktare	7
Strategisk inriktning för Örebro Kommun	8
Örebro kommun har målsättningen att ingen ska utsättas för brott, begå brottsliga handlingar eller uppleva otrygghet	8
Kunskapsbaserat arbete.....	8
Implementering och utveckling av situationellt brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete.....	10
Implementering och utveckling av socialt preventivt arbete	10
Trygghetsfrämjande arbete	11
Samverkan - implementering och utveckling	12
Avslutningsvis – handlingsplaner, ekonomi, uppföljning och civila samhällets roll	13
Nationella mål	14
Regionala mål	14
Exempel på nuvarande samverkan:.....	15
<i>Nationellt</i>	15
<i>Regionalt</i>	15
<i>Lokalt</i>	15
Referenser	17

Inledning

Brottslighet, utveckling av kriminalitet, rädslan för brott samt upplevd otrygghet påverkar samhällen och individer. Det kan begränsa individens handlings- och livsutrymme, samt få stora ekonomiska konsekvenser för ett samhälle.

Örebro kommuns program Vårt hållbara Örebro är det styrdokument under vilket denna strategi inryms. I det dokumentet, under rubriken Samhällsbehov och prioriterade insatsområden, listas de utgångspunkter och perspektiv som ska gälla övergripande för kommunens alla verksamheter och dess arbete. Viktiga utgångspunkter och begrepp i det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet är jämställdhet, jämlikhet, demokrati, delaktighet, social sammanhållning och folkhälsa.

Den brottsförebyggande och trygghetsfrämjande strategin omfattar alla, vilket betyder alla oavsett kön, könsidentitet, könsuttryck, ålder, etnisk tillhörighet, språk, trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, socioekonomisk status och utsatt position samt geografisk hemvist. I alla inkluderas också barn och ungdomar. För ett kunskapsbaserat arbete är det viktigt att komma ihåg att det finns skillnader både inom och mellan grupper, samt att alla människor inte har samma förutsättningar. Makt, inflytande och resurser är inte jämställt och jämlikt fördelade och detta påverkar allas våra möjligheter och val i livet.

För att nå ett hållbart samhälle för alla är det nödvändigt att uppmärksamma och synliggöra de strukturella skillnader som finns mellan olika grupper i samhället. På grund av dessa skillnader kan vi inte hantera ”alla” som en homogen grupp. Det finns till exempel skillnader mellan kvinnor och män, men varje individ ingår också till exempel i en åldersgrupp, har en socioekonomisk status, nivå av funktionsförmåga och så vidare. Det innebär att människor kan vara mer eller mindre gynnade ur flera perspektiv samtidigt. Det är också viktigt att belysa de olika geografiska förutsättningar som ryms inom kommunen; stadskärnan, bostadsområden där några benämns som utsatta, samt en stor del landsbygd. Även här finns olika förutsättningar och behov som behöver tas hänsyn till i det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet.

Örebro kommuns mål är att skapa förutsättningar för ett strukturerat, hållbart och väl fungerande brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete i kommunen. För det krävs långsiktighet, uthållighet och kunskapsbaserat arbete. Grunden består av en samlad lägesbild kombinerad med forskning och beprövad erfarenhet. Dessutom ska kunskap och arbete på regional och nationell nivå följas och användas när det är möjligt. Målet för Örebro kommuns brottsförebyggande arbete följer både den nationella och den regionala nollvisionen avseende brott och otrygghet.

Det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet vänder sig till alla i Örebro kommun, men med särskilt fokus på platser utpekade för brottslighet, och grupper som drabbas mest av brott samt upplever störst otrygghet. Den vänder sig till alla invånare med särskilt fokus på insatser som förhindrar barn och ungdomar att hamna i kriminalitet, samt trygghetsfrämjande insatser till de grupper där otryggheten ökar, såsom kvinnor och äldre invånare enligt Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökning.

Ett kommunalt brottsförebyggande arbete är helt beroende av en strukturerad samverkan, samlade lägesbilder, gemensamma satsningar och insatser. Det förutsätter både externt samarbete med polis, näringsliv, universitet och det civila samhället, samt en intern samverkan mellan förvaltningar och bostadsbolag. Det civila samhället har en unik plats på grund av sin bredd och den starka skyddsfaktor som erbjuds i form av demokrati och delaktighet.

¹ Med det civila samhället avses en arena - skild från det offentliga, marknaden och det enskilda hushållet - där människor organiserar sig och agerar tillsammans i gemensamma intressen. I området ingår till exempel nätverk, ideella föreningar, stiftelser, studieförbund, registrerade trossamfund, sociala företag med mera.

Centrala begrepp

Brottsförebyggande, brottspreventivt arbete

Brödtext skrivs här Brottsförebyggande arbete är åtgärder och förhållanden som minskar sannolikheten för brott begås och/eller reducerar skadeverkningar av brott.

Åtgärder som syftar dels till att påverka de omständigheter i själva situationen som gör att personer väljer att begå brott, dels de åtgärder som syftar till att minska benägenheten hos människor att begå brott. (Sarnecki; 2015).

På senare tid har även begreppet brottsförebyggande kommit att innefatta kartläggning, analys och åtgärder som syftar till att förebygga rädslan för brott, i denna skrift benämnt som trygghetsfrämjande arbete.

Aktiviteterna inom brottsförebyggande arbete kartläggs av Rutinaktivitetsteorin, som påvisar tre förutsättningar för ett begånget brott: *motiverad förövare, lämpligt objekt och avsaknad av kapabla väktare*. Ett brottsförebyggande arbete utgår från att motverka/minska dessa förutsättningar.

Det finns tre nivåer av prevention; primär prevention med generella insatser mot allmänhet, sekundär prevention med insatser mot riskgrupp och riskplats samt tertiär prevention med riktade insatser mot individ/grupp för åtgärder efter händelse för att skadereducera samt minska risk för återfall. (Sarnecki; 2015). Brottsförebyggande arbete har både en direkt eller operativ del, ofta fokus på miljö och plats, samt en långsiktig del, ofta med fokus på sociala faktorer.

Ett brottsförebyggande arbetet definieras här med brott och otrygghet för allmänhet på offentlig plats, och åtgärder mot detta. En stor del som utsätts för brott och upplever otrygghet gör det i sina hem och utsätts av personer i nära relation. Kvinnor är i stor majoritet av invånare som upplever våld och otrygghet i sina hem och av någon i nära relation. Arbetet mot dessa delar är i många aspekter brottsförebyggande, men har fler och andra aspekter. Arbetet förtydligas i Örebro kommuns "Handlingsplan mot Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. 2017–2024.

Situationell brottsprevention

Situationellt brottsförebyggande arbete handlar om att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås. Arbetet riktas mot tillfället, platsen, och sammanhanget där brott begås eller kan begås. Brottsförebyggande rådet (2016) påvisar detta genom fem olika strategier:

Öka ansträngningen som krävs för att genomföra ett brott. Detta kan exempelvis innebära att förstärka låsanordningar, sätta in säkerhetsdörrar, använda porttelefoner eller stänga av gator.

Öka risken för den som avser begå brott. Detta kan göras genom kamerabevakning, arbeta med grannsamverkan eller planera miljöer för naturlig övervakning.

Minska vinsten för den som begår brott. Detta kan göras genom att undvika stöldbegärliga föremål i skyltfönster, bilar eller allmän plats, eller märkning av potentiellt stöldgods. Minska provokationer som kan leda till brott. Detta kan exemplifieras genom att förebygga köer, trängsel vid krogstängning för att undvika konflikter.

Ta bort ursäkter för den som begår brott. Detta kan göras genom kontroller av alkoholservering för att undvika överservering då hög alkoholkonsumtion har en stark koppling till våldsbrott. Det kan även handla om att påvisa vilka regler och lagar som gäller.

En betydande del av situationell brottsprevention är att öka formell och informell kontroll. Det ger förutsättningar för ökad upptäcktsrisk vilket kan ha större effekt än eventuell påföljd. Med formell kontroll avses polis, ordningsvakt och andra med uppgift att ingripa vid olika former av brottslighet eller otrygghetsfrämjande situationer. Informell kontroll är allmänhet, grannar, föräldrar, lärare, fritidsledare och det civila samhället. Kontroll kan också utövas administrativt via förbud, tillsyn som ger brottsförebyggande effekt, eller via kameror och andra tekniska åtgärder, de sistnämnda är även viktiga för efterföljande brottsutredningar.

Social brottsprevention

Social prevention omfattar både individuellt och strukturellt fokus, och är det arbete som riktas mot individer och grupper som riskerar utveckla kriminalitet. Under senare år har den sociala preventionen även kommit att omfatta brottsoffer. Mycket fokus är på barn och unga samt de individer som har en påbörjad brottskarriär där målet är att motverka återfall i ny brottslighet efter avtjänat straff.

Socialt förebyggande arbete delas vanligtvis in i tre nivåer; *universell*, *selektiv* och *indikerad* nivå. Universell nivå är *generella insatser* riktade till alla invånare i kommunen även om inte alla nyttjar dem. Exempel är fritidsgårdsverksamhet, föräldrastödsprogram, kulturverksamhet, familjecentraler. *Selektiva insatser* riktas till en riskgrupp, och *indikerade insatser* riktas till individer med redan utpekad kriminalitet. Social prevention innefattar alltså även förhindrande av återfall i kriminalitet.

För den sociala preventionen är kunskapen och förståelsen om risk och skyddsfaktorer central. En riskfaktor är en egenskap, händelse ett förhållande eller en process som ökar risken för ett visst beteende, en skyddsfaktor är motsvarande som minskar eller buffrar upp för risken (Andershed och Andershed, 2019; Socialstyrelsen, 2020).

Det finns en tydlig samlad forskning om vilka riskfaktorer som påverkar kriminalitetsutveckling samt vilka skyddsfaktorer som kan kompensera mot en utveckling i kriminalitet. Det är faktorer på individnivå, familje- och nätverksnivå samt på område och samhällsnivå. Många av faktorerna är samma som påverkar andra negativa utvecklingsområden såsom missbruk, psykisk ohälsa och är därför viktiga för en kommuns övergripande förebyggande arbete.

Exempel på riskfaktorer för kriminalitetsutveckling är exempelvis att man tidigt bevittnat våld, har en egen tidig våldsdebut, bor och lever i ett utsatt område och därmed exponeras för missbruk, våld och narkotikahandling i högre grad. Vidare är individuella faktorer som kognitiva svårigheter, som att ha negativa kamratrelationer och accepterande attityd mot våld och kriminalitet starka riskfaktorer. Skyddsfaktorer kan vara att individen presterar bra i skolan, har ett stödjande nätverk av betydelsefulla vuxna, en positivt utvecklande och stödjande fritid osv.

Trygghetsfrämjande arbete

Trygghet är ett komplext uttryck, och omfattar olika delar. Bristen på upplevd trygghet, dvs rädsla för brott består av komplexa faktorer. Rädslan kan men måste inte ha en relevant koppling till faktisk brottsstatistik eller faktisk sannolikhet att bli utsatt.

En individ kan vara orolig för brott både för sin egen del men även för andras. Vad individen har för egna erfarenheter, vilka symboler individen förknippar med brott och otrygghet, vilka fenomen som rapporteras om både lokalt men även globalt skapar oro (Ceccato, V, et al, 2019).

Eftersom otryggheten är så beroende av olika faktorer och erfarenheter så är den också olika från gruppernas perspektiv. Kvinnor har generellt större oro för brott än män. Vidare känner olika åldersgrupper otrygghet inför olika fenomen. Etnisk bakgrund, identifiering med en minoritetsgrupp eller att ha ett funktionshinder kan utifrån erfarenheter påverka upplevelsen av trygghet och oro för brott, upplevelsen av trygghet kan även skilja sig mellan invånare i städer och på landsbygd.

Upplevelsen av otrygghet har en förhindrande effekt. Människor blir mindre benägna att vistas på platser de upplever som otrygga, vilket i sig skapar otrygghet med mindre rörelse på vissa platser och därför minskar kapabla väktare genom minskad informell kontroll. Vissa platser kan få ett tydligt rykte om sig att vara otrygga vilket påverkar både området och en kommun i sin helhet.

Ett trygghetsfrämjande arbete har en central roll i att bemöta invånarnas upplevda känsla av trygghet och sedermera förutsägbarhet och kontroll. Det handlar främst om att öka medborgarnas känsla av trygghet och förutsägbarhet genom att förstärka symboler för trygghet, till exempel upplysta och befolkade platser.

Upplevd trygghet redovisas varje år av BRÅ, via Nationella trygghetsundersökningen (NTU). Här redovisas upplevd trygghet, egenrapporterad utsatthet för brott samt förtroende för rättsväsendet. Undersökningen

redovisas nationellt och ner till lokalpolisområdesnivå. Mer specificerade trygghetsmätningar görs inte nationellt.

Upplevd trygghet är starkt förknippad med vad som kommer invånare till del via information och rapportering om lokala, nationella och internationella fenomen och problem. Kommunikation av information kan både skapa och motverka oro.

Kunskapsbaserat arbete

Ett kunskapsbaserat arbetssätt innebär att arbetet grundar sig på kunskap och brottsproblemets omfattning. Arbetet utgår från analys av möjliga bakomliggande orsaker till brottsproblemet och är riktat mot orsakerna till brottsproblemet. Kunskapsbaserat arbete består av insatser som är, så långt det är möjligt, beprövade och eller utvärderade. Inom ramen för kunskapsbaserat arbete ingår därför återkommande revidering av insatser utifrån uppföljningar eller utvärdering (BRÅ; 2016). I ett kunskapsbaserat arbete inom brottsförebyggande så behöver de olika parterna tillsammans förhindra och förebygga brott genom att tänka långsiktigt (strategiskt) parallellt med mer direkta insatser (operativt). I arbetet ingår mycket fokus på att kartlägga, analysera problem, planera och implementera åtgärder och därefter justera vid behov.

Effektiv Samordning för Trygghet – EST

Effektiv samordning för trygghet (EST) är ett systematiskt arbetssätt som bygger på kunskapsbaserad brottsprevention. Målet är att minska och förebygga brott och otrygghet genom tidiga insatser när problem uppstår eller är på väg att kunna inträffa.

Huvudansvar ligger på kommun, polis och fastighetsbolag, men fler aktörer kan vara del i arbetet på olika sätt. Det systematiska arbetet innebär att man har fasta rutiner avseende deltagare (funktioner), dagordningar, formulär, checklistor, mötestider och dokumentation.⁷

Grundläggande för arbete enligt EST är;

Kartläggning. Regelbundet varje vecka skickar lokala rapportörer från kommun, polis, fastighetsbolag, men även andra aktörer såsom affärsidkare, kulturevenemang, föreningsliv in information som samlas ihop till en veckolägesbild. Representanter från de tre huvudansvariga organisationerna samlas i ett veckomöte för att fastställa informationen till en samlad lägesbild, bedöma den aktuella situationen och tillsammans rikta direkta insatser mot framkomna problembilder.

Analys. Regelbundet varje tertiäl samlas ansvariga från respektive organisation för en mer övergripande sammanställning för en längre tid. För gemensamt utvalda långvariga problembilder eller tydligt ökande problemfenomen eller områden görs en gemensam orsaksanalys.

Insatser. Efter gjord analys bestäms vilka insatser som ska göras och vilka samverkansparter som bör involveras.

Uppföljning. Efter uppgjord tid återkopplar analysgruppen hur insatserna har fungerat, genomförda insatser redovisas och bedöms. Berörd samverkanspart hålls ansvarig för sina insatser.

Återkoppling. De lägesbilder som görs veckovis återkopplas till de som beslutar om, planerar eller genomför brottsförebyggande arbete. Det är viktigt att de som rapporterar in får veta vad som händer med rapporterna. Även analyser och insatser rapporteras till ovannämnda parter samt andra berörda beroende på område eller fenomen man arbetat med.

Kapabla väktare

Inom ramen för rutinaktivitetsteorin åtskiljer man numera mellan tre typer av kapabla väktare, nämligen "Handlers", "Managers" och "Guardians" (Sampson, Eck & Dunham, 2010). Handlers innebär att det finns någon form av emotionell koppling till förövaren, vilket kan vara familj, vänner, släkt, tränare etc. Målet för denne är att hålla förövaren borta från problem. Managers däremot kan vara individer som befinner sig på platsen då de arbetar där eller äger fastigheten, exempelvis livräddare, väktare, hyresvärdar, bartenders etc. Medel för brottspreventionen för dessa är att de befinner sig på platsen och har en fysisk närvaro. Guardians har som mål att skydda objektet och dessa kan variera kraftigt, det kan vara vanliga

medborgare som befinner sig på ”rätt plats vid rätt tillfälle” eller särskilt anställda vakter eller väktare för det speciella objektet. För att underlätta tolkandet kommer dessa tre kategorier att slås samman och enbart kallas för kapabla väktare.

Strategisk inriktning för Örebro Kommun

Örebro kommun har målsättningen att ingen ska utsattas för brott, begå brottsliga handlingar eller uppleva otrygghet

Målet för det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet är:

- Att Örebro kommuns brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete ska utgå från ett kunskapsbaserat arbetssätt, där insatser och arbetsmetoder har en nära koppling till forskning och bästa tillgängliga kunskap.
- Att brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete i Örebro kommun ska omfatta och utveckla det socialt preventiva och situationellt förebyggande perspektivet.
- Att arbetet sker under ständig utveckling genom samverkan internt inom kommunen, samt externt med aktörer på lokal, regional och nationell nivå.

Tidsramen för Örebro kommuns brottsförebyggande och trygghetsfrämjande strategi är år 2021–2026.

Strategin vänder sig till aktörer som beslutar och planerar för brottsförebyggande och trygghetsfrämjande insatser.

Strategin för Örebro kommuns arbete med det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet går i linje med det nationella programmet och den regionala strategin. Den utgår även från Örebro kommuns program Vårt hållbara Örebro som övergripande styrdokument.

Kunskapsbaserat arbete

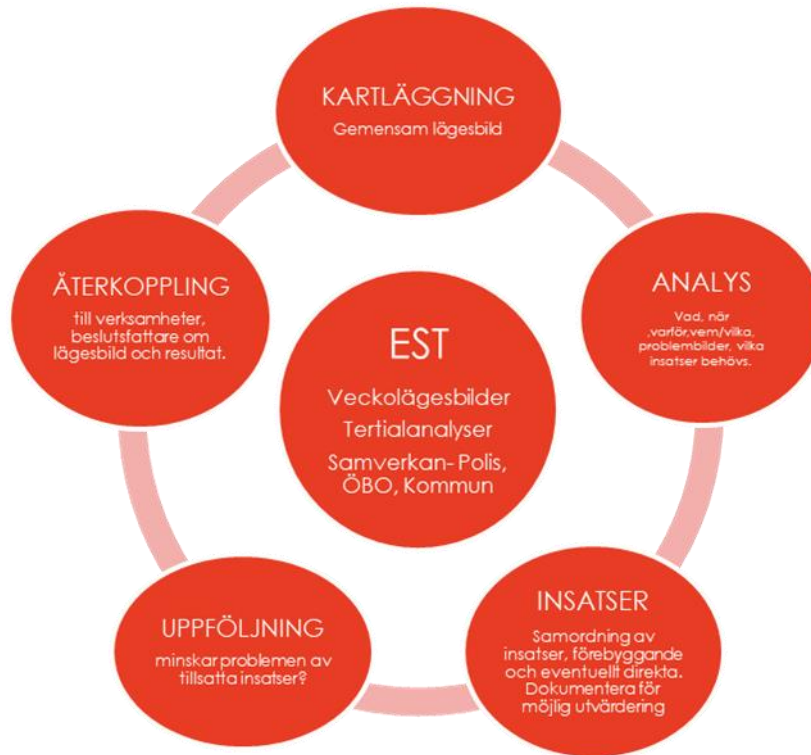
I Örebro kommun ska det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet vara kunskapsbaserat och regelbundet följas upp och utvärderas. Arbetet ska bedrivas med tydlig koppling till forskning och praktik.

Det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet i Örebro kommun ska ske både strategiskt och operativt.

Arbetet ska utgå från omvärldsanalyser och bästa tillgängliga kunskap. Detta ska bland annat ske genom samarbete med BRÅ, Länsstyrelsen, Örebro Universitet och polismyndigheten. Nationella, regionala och lokala kunskaper, forskningsresultat och erfarenheter ska tas tillvara.

En stor del av det kunskapsbaserade arbetet i Örebro kommun baseras på metoden ”Effektiv samordning för trygghet”, fortsättningsvis benämnt EST. Arbetet har implementerats och består av veckovisa samlade lägesbilder, gemensamma tertialanalyser, lokala problembilder, analyser och återkoppling. Processen beskrivs i bilden på nästa sida.

Arbetet med EST ska utvecklas i det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet, både operativt och strategiskt.

För den strategiska delen handlar det om omvärldsanalyser, tydlig förankring i nationell och regional forskning och projekt. Analyser av framtida riktningar och satsningar byggd på gemensamma lägesbilder utifrån Örebro kommuns förutsättningar. Ett utökad operativt arbete behöver utvecklas där arbetet med EST, lokala problembilder, orsaksanalyser, insatser och uppföljning kan göras inom specifika problemfenomen och specifika områden med speciellt fokus på partnerskapsområdena.

Det kunskapsbaserade arbetssättet ska implementeras och utvecklas inom kommunens förvaltningar och verksamheter. Bland annat genom att etablera EST-arbetet med inrapportering, analyser och uppföljning i fler kommunala förvaltningar och verksamheter.

Kommunens kunskapsbaserade brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetssätt ska även delas och utvecklas i samverkan med externa samverkansparter. Detta ska ske genom gemensamma utbildningssatsningar, kompetenshöjande seminarier, föreläsningar osv.

Kunskap, forskning, lägesbilder och erfarenheter ska delas till beslutande, planerande och insatsgivande parter, så att kunskapen ökar gällande metoder som fungerar och vilka politiska beslut som kan ha effekt i det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet.

Sammanfattningsvis ska Örebro kommun:

- Arbeta och utveckla ett kunskapsbaserat arbetssätt
- Utveckla en strategisk och operativ nivå för det brottsförebyggande arbetet
- Arbeta och utveckla samverkan efter modellen för EST

Implementering och utveckling av situationellt brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete

Situationellt brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete ska inriktas på minskad motivation att begå brott, att begränsa tillgängligheten till brottsobjekt samt öka formell och informell kontroll.

För att öka formell och informell kontroll ska kommunen stödja polisen i att öka upptäcktsrisken för brott och underlätta brottsbekämpning. Kommunen ska möjliggöra för kapabla väktare, både genom sina formella möjligheter till kontroll samt informell kontroll, genom att arbeta för attraktiva allmänna platser som nyttjas av allmänheten. Arbetet ska stödja och öka medvetenheten hos verksamheter och aktörer som hanterar stöldbegärliga objekt i hur de kan bidra till att minska risken för brott och stärka brottsförebyggande insatser. Kommunen ska beakta brottsförebyggande och trygghetsfrämjande aspekter i planerandet av nya miljöer, verksamheter och ombyggnationer samt verka för att det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet stärker upplevd trygghet i city, på landsbygden, i bostadsområden och på allmänna platser. Arbetet ska bedrivas med fokus på jämlik trygghet och arbeta förebyggande för alla gruppers minskade utsatthet i offentlig miljö.

EST är grunden för det operativa och strategiska arbetet med situationellt brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete i Örebro kommun. Arbetet med EST är till stora delar implementerat i samverkan mellan kommunen, polisen och fastighetsbolagen såsom Örebro Bostäder, Västerporten, Örebroporten och Futurum.

Det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet ska implementeras och utvecklas inom de kommunala verksamheter och förvaltningar som direkt eller indirekt arbetar på områden där man berör brottsförebyggande frågor för en långsiktig och hållbar effekt av insatser och planering. Berörda parter ska få tillgänglighet till kunskap och erfarenheter inom området, utveckla möjligheter att arbeta brottsförebyggande och trygghetsfrämjande vid planering och genomförande av insatser.

Sammanfattningsvis ska Örebro kommun:

- Arbeta för och utveckla att öka formell och informell kontroll samt skapa attraktiva trygga allmänna platser.
- Aktivt inkludera ett brottsförebyggande och trygghetsfrämjande perspektiv i planerandet av nya miljöer och ombyggnationer.
- Arbeta utifrån EST och utveckla samverkan inom kommunala verksamheter samt med externa parter.

Implementering och utveckling av socialt preventivt arbete

Örebro kommuns brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete ska ha en tydlig inriktning mot det socialpreventiva arbetet. Det ska bedrivas kunskapsbaserat, både strategiskt och operativt.

Det socialpreventiva arbetet ska fokuseras främst på barn och ungas utveckling och ska täcka in *Universell*, *Selektiv* och *Indikerad* nivå.

Universell nivå: generella insatser till alla i ett område, eller en skola som främjar livsvillkor och stärker skyddsfaktorer för barn och unga.

Selektiv nivå: insatser där riskgrupp identifierats och/eller specifika riskfaktorer och riktade insatser till dem, såsom riktade föräldrastödsprogram, riktade insatser för att minska antalet barn som bevittnar eller utsätts för våld, stöd till skolor för att identifiera och arbeta med gruppen som riskerar utveckla kriminalitet.

Indikerad nivå: att rikta insatser till personer i påbörjad och aktiv kriminalitet, att möjliggöra avhopp, förhindra återfall och erbjuda relevant stöd till brottsutsatta.

Örebro kommun ska bedriva och samordna det arbete som möjliggör avhopp från kriminella nätverk och en kriminell livsstil. Det befintliga arbetet och de nätverk som finns i verksamheterna idag ska utvecklas efter lägesbild och behov.

Det kräver ett kunskapsbaserat arbetssätt att identifiera, ge insatser och samverka kring den grupp unga som har en påvisad kriminalitetsutveckling och för att förhindra återfall i kriminalitet. Flertalet aktörer är relevanta för socialpreventiva insatser beroende på nivå. Inom kommunal verksamhet berör frågorna skola, kultur och fritid, sociala insatser, partnerskapssamverkan med fler (ta bort då det är specifikt beskrivet kontra resten?).

Det kunskapsbaserade arbetet inom det socialpreventiva brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet behöver utvecklas och kompletteras. Det behövs en samlad lägesbild för kommunens arbete som kan delas med och kompletteras av berörda samverkansparter. Lägesbilden utgör ett stöd i att påvisa vilka problem och insatser finns, eller saknas, samt nivån på dessa. Den ska användas för att prioritera insatser och/eller områden. Lägesbilden ska utgöra grunden för beslutade insatser och metoder utifrån bästa tillgängliga kunskap samt möjliggöra uppföljning och utvärdering. Särskilt fokus ska vara på insatser i Örebro kommuns partnerskapsområden.

För att minska motivationen att begå brott behövs lägesbild över hur många, och vilka unga, i Örebro som riskerar hamna i kriminalitet. Stöd och insatser till dessa ska prioriteras genom att skyndsamt och i samverkan rikta insatser till de som bedöms vara i riskzon.

Det socialpreventiva arbetet i Örebro kommun ska utveckla stödet som erbjuds till personer utsatta för brott. Det ska också omfatta ett riktat arbete mot kriminalitet utifrån alkohol och droger. Även arbetet mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck ska inkluderas i ett övergripande brottsförebyggande arbetet och följa den handlingsplan som finns upprättad. Örebro kommun ska också ha ett väl samordnat och tydligt agerande mot den våldsbejakande extremismen. Arbetet ska utgå från en väl utvecklad samordning både inom Örebro kommun och med andra berörda aktörer.

Sammanfattningsvis ska Örebro Kommun:

- Utveckla arbetet med att barn och unga inte utvecklar ett kriminellt beteende.
- Utveckla ett fungerande stöd åt personer som vill lämna en kriminell livsstil.
- Ta fram en lägesbild för socialpreventivt arbete, med kartläggning av aktuell situation och behov inom kommunen.
- Utarbeta relevanta lägesbilder över kriminalitetsutvecklingen i kommunen och agera efter dessa.
- Utveckla det stöd som erbjuds till personer utsatta för brott.
- Utveckla arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat förtryck utifrån framställd handlingsplan.
- Kontinuerligt arbeta mot våldsbejakande extremism.

Trygghetsfrämjande arbete

Det trygghetsfrämjande arbetet i Örebro kommun ska bedrivas utifrån ett kunskapsbaserat arbetssätt och därför utgå från lägesbilder, nationellt, regionalt och lokalt. Relevanta lägesbilder över invånarnas upplevda trygghet behöver utvecklas för att få en tydlig plats i det trygghetsfrämjande arbetet. Arbetet med trygghetsmätningar och insatser för ökad trygghet behöver utvecklas och analyseras. Särskilt fokus ska vara jämlik trygghet, att tydligt uppmärksamma och arbeta för att öka kvinnors upplevda trygghet i det offentliga rummet, samt ha ett intersektionellt perspektiv för att förstå trygghetsfaktorer för invånare oavsett ålder, könstillhörighet, funktionsvariation eller etnicitet. Analyser ska göras och insatser tillsättas därefter.

Som en del av hela det brottsförebyggande arbetet, men specifikt riktat för det trygghetsfrämjande arbetet, ska arbetet ha en tydlig kommunikationsstrategi. Örebro kommun ska ha en plan för att kommunicera lägesbilder, och hur vi arbetar med brottsförebyggande och trygghetsfrämjande frågor.

Sammanfattningsvis ska Örebro kommun:

- Utveckla ett lokalt förankrat trygghetsfrämjande arbete.
- Utveckla arbetet för en jämlik trygghet, med tydligt fokus på kvinnors upplevda trygghet i offentlig miljö.
- Utveckla en trygghetsfrämjande kommunikationsstrategi.

Samverkan - implementering och utveckling

Det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet ska vara byggt på samverkan och bedrivs utifrån ett långsiktigt, hållbart, strukturerat och effektivt sätt.

Samverkan är en pågående och föränderlig process. Nya förutsättningar kräver nya samverkansaktörer för det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet. Det gäller utvecklandet av EST, samverkan med interna och externa samverkansparter, samt inkludering av nya aktörer inom det trygghetsfrämjande arbetet.

Det brottsförebyggande arbetet i Örebro kommuns ska eftersträva att behålla och utveckla god samverkan med aktörer på strategisk och operativ nivå. Strategiskt bör samverkan implementeras och utökas med kommunens egna förvaltningar både gällande analysarbete och planering av samarbeten och insatser. Samverkan med andra städer och kommuner, med Örebro universitet, det lokala Brottsförebyggande rådet (BRÅ) samt nationella nätverk är också viktigt för utvecklingen.

Det operativa arbetet ska omfatta det regelbundna EST-arbetet och samverkan kring lägesbilder och direkta insatser samt uppföljning. Här behöver samverkansparterna få möjlighet att utvecklas, det behövs fler inrapporterande verksamheter externt och internt, samt fler deltagare främst internt för lokala problembilder, orsaksanalyser, insatser och uppföljning.

Örebro kommun ska samverka och utveckla samverkan internt i kommunen. Detta för att få en samlad lägesbild, effektivisera insatser, få hållbarhet och långsiktighet i arbetet, samt för att etablera en brottsförebyggande och trygghetsfrämjande grundsyn i kommunens förvaltningar och verksamheter.

Intern samverkan innefattar implementering av ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbetssätt i kommunens förvaltningar och verksamheter.

Extern samverkan sker till stor del med Polismyndigheten, där samverkan tydligt pågår nära och kontinuerligt, främst genom de kommunpoliserna som finns för lokalpolisområde Örebro. Örebro kommun ska verka för att initiera och implementera en samverkansöverenskommelse med polismyndigheten. Samverkansöverenskommelsen mellan lokalpolisområde Örebro och Örebro kommun ska säkerställa en tydlig ansvarsfördelning i Örebro mellan två jämlika parter. Utöver detta ska kommunen förse polisen med nödvändigt stöd till initiativ och implementering av regelbundna medborgarlöften. Lokalpolisområde Örebro och Örebro kommun utgår från en lokal problembild tillsammans med invånare och medarbetardialoger. Tillsammans sammanställs ett löfte om samverkande insatser. Även områdesberörda parter kan vara med i löftet som skrivs på ett eller två år.

Utöver polisen behöver extern samverkan bibehållas och utvecklas inom de befintliga samarbeten som finns mellan kommunens delar och ÖBO, men även utveckla inkluderingen av det civila samhället, privata näringsidkare, fastighetsbolag, regionala och nationella organisationer och aktörer.

Samverkan för det situationella arbetet har en tydlig etablering genom EST-arbetet, men behöver hela tiden utvecklas för att omfatta fler aktörer och gemensamma insatser. Social prevention behöver utöka strukturerad samverkan inom kommunens förebyggande insatser, framförallt riktat mot barn och unga såsom sociala insatser, förskola, skola, fritidsverksamheter, socialtjänst samt externa parter.

Sammanfattningsvis ska Örebro kommun:

- Tydligt arbeta med brottsförebyggande och trygghetsfrämjande frågor i intern och extern samverkan.
- Arbeta med polismyndigheten utifrån upprättad samverkansöverenskommelse.
- Utveckla samverkan internt inom kommunens förvaltningar och verksamheter.
- Utveckla samverkan externt med myndigheter, näringsliv och civila samhället.
- Samverka med andra kommuner i brottsförebyggande frågor och utvecklingsprojekt.
- Samverka och utveckla samverkan med regionala och nationella aktörer samt Örebro universitet.

Avslutningsvis – handlingsplaner, ekonomi, uppföljning och civila samhällets roll

Detta strategidokument kommer att kompletteras med handlingsplan som konkretiserar vad som ska göras, vem som är ansvarig, när det ska vara klart samt ser till att det följs upp och redovisas. Verksamheterna bidrar med sin spetskompetens inom området samt implementerar det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet inom ramen för uppdraget.

Brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete kan till del ske inom befintlig verksamhet, men kan också komma att påverka ekonomin för berörda parter. Dessa kostnader måste belysas, analyseras och värderas mot framtida förväntade kostnadsminskningar utifrån insatsens resultat, och dessutom tas upp i budgetarbetet.

Uppföljning och redovisning kommer att ske till KSUS, kommunstyrelsens utskott för sociala frågor samt på ÖreBRÅ, Örebro kommuns brottsförebyggande råd. Uppföljning och redovisning och sker också i de samverkansforum som finns internt och externt. Ännu finns inga beslut om när eller hur ofta strategin ska följas upp, men som lägstanivå bör det ske vid dokumentets utgång år 2026.

Det civila samhällets stora och viktiga roll i det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet kan inte nog betonas. Örebro kommun kan inte bestämma vad eller hur det civila samhället ska bidra, men har goda erfarenheter av det mångfacetterade arbete som redan pågår. Bredden på de aktörer som finns och de insatser som genomförs bidrar med många frisk- och skydds faktorer för kommunens invånare. Örebro kommun vill och behöver fortsätta både befintlig samverkan och utveckla nya former. Denna önskan har också uttryckts från det civila samhällets aktörer, varför möjligheterna kan anses goda för ett gott utvecklingsarbete.

Nationella mål

2016 gav regeringen ut skrivelsen ”Tillsammans mot brott” – ett nationellt brottsförebyggande program. Programmet ska bidra till regeringens mål för kriminalpolitiken – att minska brottsligheten och öka tryggheten. Regeringens tidigare nationellt brottsförebyggande program ”Allas vårt ansvar” kom att få stor betydelse för det brottsförebyggande arbetet och hade stor effekt på den ökade samverkan mellan polismyndigheten och kommunerna. I det nya programmet konstateras att samhället och brottsligheten sedan tidigare program har utvecklats. Brottsligheten uppfattas som mer komplex, utsattheten för brott är dessutom ojämnt fördelad i samhället. Arbetet behöver bli mer strukturerat, mer kunskapsbaserat och samverkan utvecklas mot fler aktörer i näringsliv, det civila samhället osv. Programmet påvisar den generella välfärdspolitikens roll som grund för att motverka brottsliga orsaker samtidigt som man konstaterar att brottsförebyggande arbete behöver parallellt fokusera på riktade insatser för att möta individer som begår eller riskerar begå brott samt de platser och situationer där det finns risk för att brott begås. Programmet tydliggör kommunernas nyckelroll i det brottsförebyggande arbetet.

Programmet ”Tillsammans mot brott” (2016) förtydligar det förstärkta stödet på nationell och regional nivå där ansvaret läggs på Brottsförebyggande rådet (BRÅ) och Länsstyrelserna att samordna och ge stöd till kommuner och polis enligt beskrivna sätt. Programmet förtydligar målet för kriminalpolitiken att minska brottsligheten och öka människors trygghet.

Den nationella strategin påvisar målsättningarna i två grupper, den första är målsättningar i arbetsprocessen för att öka kunskapen och utveckla samverkan. Den andra delen gäller målsättningar avseende arbetets riktning för att minska motivation till att begå brott, öka den formella och informella kontrollen samt begränsa tillgängligheten av lämpligt brottsobjekt. De nationella målsättningarna återfinns i den kommunala strategin.

Regionala mål

Länsstyrelsen har en regional strategi för det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet, ”Tillsammans mot brott för ett tryggt Örebro län”, för perioden 2020–2025.

Målen för det regionala arbetet för att sträva mot en nollvision mot brott och otrygghet genom formulering av visionen i titeln och minska brottsligheten samt öka tryggheten i länet. För att uppnå detta påvisas tre strategier:

- Att arbeta kunskapsbaserat med brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete i samtliga kommuner i länet.
- Att arbeta med både social och situationell brottsprevention.
- Att samverka inom det brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbetet så att arbetet blir mer effektivt, strukturerat och långsiktigt.

Exempel på nuvarande samverkan:

Nationellt

Nationellt Brottsförebyggande Nätverk (NKB) Deltagande i nätverket för kommunala brottsförebyggare. Sveriges kommuner och regioner (SKR) är sammankallande.

Brottsförebyggande rådet Deltagande i utbildningar, konferenser, nätverk och projekt för att ta del av och utbyta erfarenheter mellan myndigheten och kommunens verksamheter och projekt.

Regionalt

LänsBRÅ, i Örebro län Deltagande i nätverket för länets kommunala brottsförebyggande samordnare samt kommunpoliser från länet. Länsstyrelsen är sammankallande

Nätverk för mellanstora städer i sju län Deltagande i nätverket för brottsförebyggande samordnare, kommunpoliser och politiker i Mellansverige (Uppsala, Örebro Södermanland, Västmanland, Gävleborgs län). Sammankallande är regionala brottsförebyggande samordnare på de länsstyrelser som ingår.

ORU Krimråd Deltagande i nätverket som består av Örebro Universitet, centrala och lokala BRÅ, Örebro Bostäder, polisen från region Örebro län, Kriminalvården, länsstyrelsen och stiftelsen Tryggare Sverige. Sammankallande är Örebro Universitet.

Lokalt

ÖreBRÅ lokalt brottsförebyggande råd med representanter från olika kommunens programnämnder, politiken, polismyndigheten, ÖBO, Västerporten, Futurum samt privata fastighetsbolag, näringsliv, civilsamhället, City Örebro, Örebro universitet
Kommunens brottsförebyggande samordnare är sammankallande.

Kommunpolis Nära och kontinuerligt samarbete på strategiskt och operativ nivå ned polismyndighetens utsedda kommunpoliser.

Effektiv samverkan för Trygghet (EST) Strukturerad samverkan mellan lokalpolisområde Örebro, Örebro kommun, ÖBO, Västerporten och Futurum. Samverkan består av en operativ del, med inrapportering och veckovisa möten för en samlad lägesbild, samt en mer strategisk planering, med gemensamma tertialanalyser, lokala problembilder och utvärdering.

Partnerskap Arbete med de lokalt förankrade Partnerskapsgrupperna i Vivalla, Baronbackarna, Brickebacken, Oxhagen och Varberga med fokus på ett av deras övergripande mål att ” stärka förutsättningar för en attraktiv och trygg stadsdel.

Sociala Insatsgrupper Samverkan mellan främst polis och socialtjänst för att identifiera samt arbeta runt insatser för ungdomar i hög risk för att utveckla livsstilskriminalitet. Ansvar för att samordna insatserna ligger på socialtjänsten i kommunen.

Avhopparverksamhet Samverkan mellan främst polis och socialtjänst, men även beroendevård och arbetsförmedling, för att möjliggöra avhopp från kriminell miljö för individer som är motiverade att lämna och har skyddsbehov.

Centrum mot våldsbejakande extremism Örebro (CMVÖ) Samverkan mellan polis, partnerskap, socialtjänst och säkerhetsavdelningen. Gruppen är en lokal resurs som erbjuder utbildning, information och konsultation i frågor som rör våldsbejakande extremism. Samverkar i flera nationella nätverk.

Samverkansavtal Samverkansavtal mellan lokalpolisområde Örebro samt kommunen som reglerar vilka delar dessa lovar att samverka kring. Uppförs på initiativ av kommun och polismyndighet och gäller för två eller tre år i taget.

Medborgarlöfte Lokalt framarbetad samverkansplan mellan polismyndigheten, lokalpolisområde Örebro, Örebro kommun, invånare och andra relevanta lokala aktörer. Reglerar vilka insatser som ska genomföras av respektive part. Genomförs lokalt och bestäms varje år.

Referenser

Andershed, A-K. & Andershed, H. (2019) *Risk och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken. I Barn och unga som begår brott eller riskerar att begå brott. Kunskapsstöd för socialtjänsten om att identifiera, utreda och bedöma behov.*

Stockholm: Socialstyrelsen

Brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete. Regional strategi för Örebro län 2020–2025

Brottsförebyggande rådet (2016) *Samverkan i lokalt förebyggande arbete.* Stockholm

Brottsförebyggande rådet (2020) Nationella trygghetsundersökningen – utsatthet och otrygghet bland äldre. Stockholm

Ceccato, V., Vasquez, L., Langefors, L., Canabarro, A., Petersson, R. (2019) *En trygg stadsmiljö: Teori och praktik för brottsförebyggande & trygghetsfrämjande åtgärder.* Stockholm: Institutionen för samhällsplanering och miljö, Kungliga Tekniska Högskolan

Ds (Departementsserien). (1996). *Allas vårt ansvar.* Stockholm: Justitiedepartementet

Handlingsplanen mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. 2017-2024. Örebro kommun

Sampson, R., Eck, J. E., & Dunham, J. (2010). *Super Controllers and Crime Prevention: A Routine Activity Explanation of Crime Prevention Success and Failure.* Security Journal

Sarnecki, Jerzy (2015) *Introduktion till Kriminologi.* Lund, Studentlitteratur

Skr (Regeringens skrivelse) (2017). *Tillsammans mot brott - Ett nationellt brottsförebyggande program.* Justitiedepartementet.

Strategi *Vårt hållbara Örebro* (2020). *Utvecklingsagenda med mål för 2050 och delmål för 2030.* Örebro kommun